

Kitab, yoxsa internet?!

Cəmiyyət durmadan inkişaf edir. Bunu saxlamaq heç kəsin iqtidarında deyildir. Cəmiyyət elm və texnologiyanın tərəqqisi ilə həmahəng inkişaf edir və biz insanlar bunlardan qaça bilmərik.

İnternet də bugünkü cəmiyyətə daxil olan ən faydalı, ən səmərəli və ən zəruri yeniliklərdən biridir. İnternet nədir? Gəlin, ilk öncə bu sözün mənasını açıqlayaq. İnternet bütün dünyada vahid informasiya sistemini birləşdirən elmi bilgilərin, işgüzar, əyləncəli və b. məlumatların azad mübadiləsi üçün ən geniş imkanlara malik olan global kompüter şəbəkəsidir. Belə bir müasir texnologiyadan istifadə etməmək, onu danmaq ən azından bizim tərəfdən bir savadsızlıq olar.

Kitab, yoxsa internet? Bu bilirsiz nəyə bənzəyir: qocalıq və gənclik məhfumuna. Kitab əsrlərin yadigarıdır, onu danmaq mümkün deyil. Kitab əsrlərdən nəsilərə gedən bir yoldur, cuğurdur. İnternet isə bugünkü günün tələbidir. Qocalar nəsihət verən, gənclərə icra edənəldir.

Kitab və internet də, mənim fikrimcə, belə bir sintezdə işləməlidir, xidmət etməlidir. Bunlardan hansına üstünlük verilsəydi, əlbəttə, mən kitabxanaya olmasın belə bir mütləqi, bir vətəndaş olaraq kitabı üstünlük verərdim. Çünki İnternet informasiya verir. Ancaq onun doğru, ya yalan olması, o məlumatın mənbəyi çox vaxt məlum olmur. Və internetdə heç bir məlumatın senzurası yoxdur, yəni hər kəs öz baxış bucağından məlumat yedirdə bilir biza.

Kimlərsə bunu anlayır, anlamayanlar isə yalnız məlumatın daşıyıcıları olurlar.

Bu baxımdan kitabın rolu əvəzolunmazdır. "Kitab bilik mənbəyidir". Bu söz şablon halını alsa da, əbəs yerə deyilməmiş bir fikirdir. Çünki kitablar bizim düşüncəmizə, təfəkkürümüzdə, dünyagörüşümüzdə bir-başa təsir edən vasitələrdəndir. Kitab oxumaq insanı səbirli edir, gözəl nitq qabiliyyətini bəxş edir. Bu gün isə texnoloji yeniliklər, istədiyin məlumatı internetdə sadə bir axtarışla əldə etmək imkanı kitab oxumaq mədəniyyətini azaldıb. İnternet savad almağın, məlumat əldə etməyin mənim nəzərimcə qeyri-ışgızar formasıdır.

Adi bir misal. Müəllim şagirdə M.Hüseynin "Abşeron" romanı haqqında məlumat yaz sorğusunu veribsə, şagird sadə yolla açıq internet sahifəsindən məlumatı götürür. Və deyərdim ki, kor-koranə götürür. Ancaq "Abşeron" romanını kitabdan oxuyan şagird vaxt itirsə də, onun əvəzinə çox şey qazanır. Ona görə də bugünkü gənclərin kitaba marağının yoxlana bilməməsinə təhsil ocaqlarının rolu böyükdür. Onlar daima şagirdləri kitabxanalara yönləndirə bilərlər. Müəllimin tələbkərlindən çox şey asılıdır. "Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası"nda ümumi orta təhsil səviyyəsində hər

bir şagirdin elektron dərsliklərlə yüklənmiş kompüter-planşetlə təmin olunması baxımından bir sıra məsələlər nəzərdə tutulub.

Deməli, bir neçə ildən sonra planşet dərsliklər məktəblərimizə daxil olacaq. Artıq gələcək nəsil dərslik adlı kitabdan da məhrum olacaq. Bu yenilikdən də qaçmaq mümkün deyil. Ancaq burada yəndə müəllim tələbkərləri lazımdır. Planşetə öyrənməmiş şagird inanmaq olmur ki, kitabı əlinə alsın. Müəllimlərimizin sayı şagirdləri kitaba yönəldə bilər. Yeni texnologiyalar bizi artıq vaxt itkisindən, uzun müddətli axtarışlardan xilas etsə də, gəlin qəbul edək ki, kitabı kompüterdə oxumaqla kağızdan oxumağın faydası eyni olmur.

Axi, biz kitab oxuyarkən nəyə öyrənməklə yanaşı, həm də mənaəvi ehtiyaclarımızı qarşılıyıq. Bu gün hər kəs yaddaşından şikayət edir. Bunun bir səbəbi də beynimizin fəaliyyətsizliyidir. Çünki hər şeyi asan əldə etməyi öyrənən insan beyninin fəaliyyətsiz qaldığını fərqinə varmur.

Beyin düşünmənin məhsuludur. Bunu unutmaq olmaz. Ona görə də gənclərimizə üzümlü tuturam: "yerli-yersiz İnternetin xidmətinə üz tutmayın". Öz yaradıcılığımızdan faydalanın, kitablara üz tutun. Pedaqoqlardan birinin gözəl bir fikri var. Kitab oxuyan insanlar hər zaman televizora baxan insanları idarə edə bilərlər. Bu həqiqətdir. Cəmiyyətin kitabdan ayrılma düşməsi efrədən tutmuş adi ictimai nəqliyyatda davranışımıza qədər, hər şeydə özünü göstərir.

Kitab oxumaq cəmiyyətin mədəni səviyyəsinin barometridir. İnsanlar mənaəviyyatlarını kitabla qidalandıra bilməyəndə düşüncə zəifləyir, müqavimət azalır. Kitaba ehtiyac hiss etməyən cəmiyyət yalnız geriye gedə bilər. Hərdən adama elə gəlir ki, cəmiyyətimizdə kriminal hadisələrin bu qədər geniş yayılmasının bir səbəbi də bizim kitab oxumamağımızdır.

Hər gün ən azı bir saat kitab oxuyan adam anlaşılmazlığı, çıxış yolunu soyuq silahda axtarmaz. Biçağ əl atmaq insanın həm də cılızlığının ifadəsidir. Demək, sən qarşındakını öz söz potensialımla başa sala bilmirsən. Sala bilsəydin, qarşındakı insanı biçağın "ağzı" ilə yox, öz ağzınla, öz dilinlə başa salardın...

Müasir cəmiyyət biz kitabxançıların qarşısına da mühüm vəzifələr qoyur. Kitabxanaların fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması haqqında Azərbaycan Respublikası prezidentinin məlum sərəncamında göstərilmişdir ki, cəmiyyətin həyata keçirilməsində ölkə kitabxanalarının tutduğu mühüm yer mədəniyyətin bu sahəsində tələblərə uyğun olaraq, müasir texnologiyaların tətbiqini zəruri edir.

Eyni zamanda sərəncam ölkənin iri kitabxanalarının elektron kataloqu və elektron kitabxanasının müasir standartlar səviyyəsinə qaldırılması və onun bazasında "Azərbaycan ədəbiyyatının virtual kitabxanası"nın oxucuların tam istifadəsinə verilməsi tələbini qarşıya qoymuşdur. Elektron kitabxana xidməti mövcuddur və bu, böyük uğurdur. Biz virtual olaraq sosial şəbəkələrdə oxucularımıza xidmət edirik. Bu o demək deyildir ki, artıq kitab və kitabxana unudulub. Biz kitabxanalar daim çalışırıq ki, oxucularımız kitabdan uzaq düşməsinlər. Bu baxımdan vaxtaşırı oxucularımızla, gənclərlə görüşlər keçiririk.

Hər il rayonumuzda ənənəvi olaraq möhtəşəm Kitab bayramları keçirilir. Kitab müzakirələri, yazıçı və şairlərimizin yubiley tədbirləri, onların əsərlərinin sargıları, görkəmli yazıçıların, o cümlədən yerli yazarların yeni kitablarının təqdimatları kitab təbliği ilə bağlı gördüyümüz işlərə gözəl nümunədir. Yay mövsümündə Heydər Əliyev adına parkdakı kafedə, Ağçay, İlisu istirahət mərkəzlərində sayyar kitab sərğilərimizi təqdim etdik. Çox sevindirici haldır ki, oxucuların yazdıqları rəylərdən məlum olduğu kimi kitab, həqiqətən də, əvəzolunmaz bilik mənbəyidir.

Əziz gənclər, yeniyetmələr, üzümlü sizə tuturam - müasir texnologiyalara yiyələnin, ancaq çalışın ki, ondan faydalı və lazımlı şəkildə istifadə edəsiniz. Unutmayın ki, hər şey dəbə bağlı olsa da, mütləq etməyək, kitab oxumağın dəbə heç bir dəxli yoxdur. Ümidverici gələcək elmə bağlıdır. Onun yolu kitabxana yoludur, məkanı kitabdır.

● **Ahıd ƏFƏNDİ,**
Qax MKS-nin direktor müavini

